

doi: 10.3935/rsp.v23i3.1406

KOMUNIKACIJA THE PROMOTION OF THE SOCIAL ECONOMY AS A KEY DRIVER OF ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT IN EUROPE

Područje socijalne ekonomije i socijalnog poduzetništva je već duže vrijeme u fokusu Europske unije. Tome svjedoče brojne komunikacije i strategije koje ih stavljaju u fokus, financijski instrumenti usmjereni njihovom poticanju i razvijanju kao i istraživački napori za razumijevanje sektora, posebice u okviru FP7 projekata.¹ Ono je posebno naglašeno, uslijed utjecaja krize i pojave novih socijalnih rizika, kao rastuća praksa koja može adekvatno i održivo rješavati socijalne i ekološke probleme.

U našem kontekstu postoji nedovoljna informiranost te nedovoljno razumijevanje socijalnog poduzetništva. Važnu ulogu u limitiranju većeg razvoja čine i socio-kulturni čimbenici, vezani uz kolektivna iskustva iz prošlosti koji su stvorili animozitet prema pojedinim aspektima socijalnog poduzetništva. Identificirani su problemi vezani uz financiranje što je ograničavajuć čimbenik pri osiguravanju autonomnosti djelovanja te nedostatak kapaciteta ljudskih resursa i stručnosti potrebnih za pokretanje socijalnih poduzeća. (Vidović, 2012.; Vincetić, Babić, Baturina, 2013.). Nakon dvije

godine rada donesena je »Strategija razvoja društvenog² poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine«. Iako postoje mnoge dvojbe koliko su njezini ciljevi i mjere realne i provedive (*i*PRESENT, 2015.), očekuje se da će navedena strategija dati zamah daljnjem razvoju sektora. Cjelokupni sektor zadrugarstva u Hrvatskoj, kao i sektor socijalne ekonomije, zaostaje za tendencijama i razvojem ovih sektora u odnosu na razvijenije europske zemlje. Pri tome općeniti problemi razvoja malog poduzetništva, uključujući nedostatak znanja i tehnologija, neadekvatne izvore financiranja i probleme u funkcioniranju pravne države, izrazito pogađaju i zadruge (Babić i Račić, 2011.). Sektor je zanemaren te nedovoljno i nesustavno potican.

Stoga je nužno ukazati na europske trendove i zaključak Europske komisije koja jednoznačno i argumentirano daje podršku daljnjem razvoju socijalne ekonomije i poduzetništva. Europska komisija u svojim zaključcima *The promotion of the social economy as a key driver of economic and social development in Europe*³ prepoznaje da:

Socijalna ekonomija objedinjuje velik broj različitih organizacijskih formi te je oblikovana raznolikim nacionalnim i kontekstima socijalnih sustava, ali sa zajedničkim vrijednostima, svojstvima i ciljevima, kombiniranja održivih gospodarskih aktiv-

¹ Primjerice, nekih od njih su: SEFORIS – Social Enterprise as Force for More Inclusive and Innovative Societies, www.seforis.eu; EFESIIS – Enabling the Flourishing and Evolution of Social Entrepreneurship For Innovative and Inclusive Societies, www.fp7-efesiis.eu; SELUSI – Social Entrepreneurs as »Lead Users« for Service Innovation, <http://www.selusi.eu/>; Third Sector Impact – The Contribution of the Third Sector to Europe's Socio-economic Development, <http://thirdsectorimpact.eu/>.

² Autor se priklanja daljnjem korištenju pojma socijalno poduzetništvo. Iskustva drugih zemalja slične jezične tradicije, ukorijenjenost u stručnoj i znanstvenoj javnosti te dosadašnja iskustva relevantnih dokumenata i strategija sugeriraju korištenje termina socijalno, a ne društveno. Uz to postoje moguće negativne povijesne konotacije društvenog poduzetništva. Također, kada pogledamo korištenje terminologije socijalnog u drugim izrazito bliskim i vezanim kontekstima (posebice socijalne politike), vidljivo je da je pojam adekvatniji od korištenja pojma društveno, koji je u tom smislu preopćenit.

³ Cjelovit tekst komunikacije može se pronaći na: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13766-2015-INIT/en/pdf>.

nosti s pozitivnim društvenim utjecajem. Socijalna ekonomija igra važnu ulogu u transformaciji i razvoju suvremenih društava, sustava socijalne skrbi, nadopunjuje postojeće socijalne sustave u mnogim zemljama članicama, ali i ekonomiju i time značajno pridonosi gospodarskom, socijalnom i ljudskom razvoju u cijeloj Europi. Socijalna ekonomija pridonosi ključnim ciljevima EU-a, uključujući i postizanje pametnog, održivog i uključivog rasta, kvalitetnog zapošljavanja, socijalne kohezije, socijalnih inovacija, lokalnog i regionalnog razvoja i zaštite okoliša. Također, važan je alat koji doprinosi osiguravanju blagostanja ljudi. Još važnije, socijalna ekonomija je sektor koji je prebrodio ekonomsku krizu mnogo bolje od drugih i dobiva sve veće priznanje na europskoj razini.

Socijalna ekonomija je prepoznata kao ključna za postizanje ciljeva strategije Europa 2020. U svom priopćenju, *Towards a Single Market Act – For a highly competitive social market economy*⁴ naglašava se velik potencijal socijalne ekonomije za pronalaženje inovativnih rješenja glavnih socio-ekonomskih problema, od kojih mnogi proizlaze iz socijalne isključenosti i starenja stanovništva. Rimska Strategija donesena 2014. godine⁵ prepoznaje područja bitna za intervencije u kojima je potrebno osnažiti socijalnu ekonomiju. *Social Business Initiative*⁶ uključuje djelovanja na poboljšanju okolnosti za socijalna poduzeća poboljšavanjem pristupa financijama, davanjem veće vidljivosti i optimizira-

njem pravnog okruženja. *Social Investment Package* donesen⁷ 2013. godine naglašava da poduzeća socijalne ekonomije imaju važnu ulogu u jačanju žena i muškaraca te njihovih sadašnjih i budućih izgleda na tržištu rada i u društvu. Deklaracija iz Strasbourga⁸ ističe da socijalna poduzeća trebaju igrati veću ulogu u budućnosti Europe. Deklaracija iz Milana⁹ Europskog gospodarskog i socijalnog odbora daje niz prijedloga i općih preporuka o učinkovitoj podršci za socijalne inovacije i politike socijalnog ulaganja. Rezolucija Europskoga parlamenta¹⁰ iz 2015. godine naglašava ulogu socijalnog poduzetništva i socijalnih inovacija u borbi protiv siromaštva. *Roadmap on boosting social economy enterprises in Europe*¹¹ osobito se fokusira na razvoj poduzeća socijalne ekonomije, naglašavajući važnost sveobuhvatnog »ekosustava« za socijalnu ekonomiju u Europi.

Socijalni poduzetnici su agenti promjene i aktivno sudjeluju u razvoju i primjeni inovativnih rješenja za glavne gospodarske, društvene i ekološke izazove. Poduzeća socijalne ekonomije su organizacije temeljene na primatu osoba nad kapitalom i uključuju organizacijske oblike, kao što su zadruge, fundacije, zaklade i udruge, kao i novije oblike socijalnih poduzeća. Postupajući u općem interesu, poduzeća socijalne ekonomije otvaraju nova radna mjesta, osiguravaju socijalno inovativne usluge i proizvode, olakšavaju socijalno uključivanje i promicanje održivog razvoja i lokalne ekonomije. Ona se temelje na načelima so-

⁴ COM(2010) 608 final.

⁵ Usvojena u vrijeme talijanskog predsjedanja, 18. studenog 2014. godine.

⁶ COM(2011) 682.

⁷ COM(2013) 83 final.

⁸ »Empowering social entrepreneurs for innovation, inclusive growth and jobs«, usvojena 16./17. siječnja 2014. godine.

⁹ »Boosting innovation for a better social outcome« (usvojena od European Economic and Social Committee 23. listopada 2014. godine).

¹⁰ European Parliament Resolution od 30. srpnja 2015. godine. (2014./2236 (INI)).

¹¹ Koja će biti usvojena 4. prosinca 2015., prije EPSCO Vijeća u prosincu.

lidarnosti i osnaživanja. Poduzeća socijalne ekonomije su gospodarski subjekti čija je glavna svrha stvoriti pozitivan društveni utjecaj. Po definiciji, većinu svog profita koriste kao sredstvo za postizanje socijalnih ciljeva, umjesto maksimiziranja profita za svoje vlasnike i dioničare.

Preporuke Europske komisije¹²

U području svijesti, prepoznavanja i obrazovanja Komisija poziva da se:

- Poboljša vidljivost socijalne ekonomije gdje je to relevantno, razvijanjem partnerstva, kako bi se osiguralo dovoljno znanja za donošenje politika i bolje prepoznavanje aktivnosti poduzetih od strane relevantnih dionika.
- Dodatan trud posveti dokumentiranju učinkovitih doprinosa socijalne ekonomije glavnim makroekonomskim pokazateljima. Kao što sve politike moraju biti utemeljene na dokazima, Eurostat i nacionalna statistička tijela trebaju uzeti u obzir razvoj i provedbu satelitskih računa koji su usmjereni na doprinos socijalne ekonomije ekonomskom rastu i socijalnoj koheziji.
- Razmisli kako najbolje pratiti napredak u području socijalnih inovacija, koristeći postojeće društvene pokazatelje na temelju aktivacije, osnaživanja i uključivanja zajednice.
- Gdje je potrebno, promiče izgradnju kapaciteta inicijativa za poboljšanje znanja i svijesti kreatora politika, državnih službenika i praktičara o specifičnim obilježjima socijalne ekonomije i socijalnog poduzetništva i mogućnostima koje postoje na europskoj, nacionalnoj i lokalnoj razini. U tom kontekstu, korištenje digitalnih vještina i digitalne pismenosti je također bitno.

- Nastavi razvijati i podržavati širenje znanja i iskustava povezanih s poduzećima socijalne ekonomije. Osim toga, efektivne mreže i razmjena iskustava trebaju biti dodatno osnaženi između razvijenih i zemalja u razvoju.
- Posebnu pozornost usmjeri na razvijanje i provođenje učinkovitih načina uključivanja mladih u socijalnu ekonomiju, primjerice, poticanjem uključivanja tema socijalne ekonomije u nastavne planove i programe te aktivnostima na svim razinama obrazovanja i osposobljavanja.

U području socijalnih inovacija da se:

- Sustavno razvijaju socijalne inovacije za bolje socijalne rezultate u europskim i nacionalnim programima boljim povezivanjem različitih područja politika, favorizirajući integrirane pristupe te promicanjem širih partnerstva među relevantnim dionicima.
- Nastave razvijati prikladni ekosustavi za poduzeća socijalne ekonomije na razini EU-a i u državama članicama kako bi se oslobodio njihov puni potencijal kao katalizator socijalnih inovacija.
- Obrati posebna pozornost na razvoj »čvorišta« socijalnog poduzetništva, inkubatora, akceleratora i drugih mehanizama razvoja. Europska komisija, nacionalne, regionalne i lokalne vlasti trebaju, gdje je to prikladno, pomno pratiti utjecaj, prenosivost i doprinose novih partnerstva socijalnih inovacija uz istovremeno priznavanje i potporu odgovarajućoj ulozi dionika u razvoju i provedbi socijalno-inovativnih rješenja.

¹² U tekstu će biti istaknute ključne preporuke. Cjelovite preporuke mogu se pronaći u izvornoj verziji teksta.

Na području regulatornog okruženja da se:

- Prepozna važnost valjanih i sveobuhvatnih zakonskih okvira za »oslobađanje« potencijala poduzeća socijalne ekonomije i maksimiziranje njihovog pozitivnog društvenog utjecaja.
- Gdje je prikladno, dizajniraju specifične politike prilagođene nacionalnom kontekstu posebno s ciljem da u potpunosti iskoristi bogatstvo i raznolikost lokalno baziranih poduzeća socijalne ekonomije.
- Gdje je to prikladno, dizajniraju poticaji prilagođeni nacionalnom kontekstu, kako bi se podržao razvoj poduzeća socijalne ekonomije u svakoj fazi njihovog životnog ciklusa.
- Obrati pažnja na mogućnosti koje pružaju nove direktive o javnoj nabavi za poduzeća socijalne ekonomije i potiče svijest o tim mogućnostima.
- Podrži »poštenu« i normalnu poslovnu suradnju između poduzeća socijalne ekonomije i tradicionalnih, profitno orijentiranih poduzeća, primjerice, poticanjem razvoja socijalnih »intrapoduzetničkih« *start-up*-a unutar tradicionalnih poduzeća.

U području pristupa financijama da se:

- Analizira koji su financijski instrumenti najprikladniji i promiče njihovo širenje na svim razinama u cilju uspostavljanja sveobuhvatnog financijskog ekosustava.
- Osigura pristup, stave na raspolaganje i objavljuju informacije, gdje je relevantno razvijanjem partnerstva o mogućnostima financiranja poduzeća socijalne ekonomije.
- Ako je potrebno, pojednostave organizacijski i administrativni zahtjevi koje omogućuju novouspostavljenim poduzećima socijalne ekonomije da započnu svoje aktivnosti.

- Razmotri potreba za postavljanjem i razvijanjem posebnih jamstava usmjerenih na averziju ulagača prema visokom riziku, zadovoljavajući potrebe sektora za dugoročnim kapitalom, podupirući oboje postojeća poduzeća socijalne ekonomije i socijalno-inovativne *start-up*-ove.
- Ima na umu da društveno-odgovorni investitori mogu biti spremni prihvatiti niži povrat svojih ulaganja prilikom podrške poduzećima socijalne ekonomije jer vrednuju i društveni utjecaj, a ne samo financijski povrat, pod uvjetom da postoje pravi institucionalni mehanizmi za smanjenje njihovog percipiranog rizika.
- Aktivno koristi instrumente EU-a, kao što su ESI fondovi, EASI program i Horizon 2020, kako bi izgradili kapacitet ulaganja relevantnih posrednika i spremnost na ulaganje poduzeća socijalne ekonomije.
- Potiče mobilizaciju privatnih izvora kapitala ili kvazikapitala kao sredstva za poticanje rasta poduzeća socijalne ekonomije.

Europska komisija se poziva da se:

- U okviru pregleda strategije Europa 2020, uzme u obzir socijalnu ekonomiju, socijalne inovacije i politike socijalnih ulaganja.
- Podrži rast socijalne ekonomije u Europi širenjem dobre prakse i promicanjem izgradnje kapaciteta kroz razmjenu praktičnih iskustava.
- Promiče i podupire socijalnu ekonomiju *vis-a-vis* nacionalnih i lokalnih vlasti u zemljama gdje su stope nezaposlenosti, a posebno mladih, žena i ranjivih skupina, visoke.
- Podrži konkretne prijedloge za uspostavljanje *peer review*-a o socijalnoj ekonomiji te politici i mjerama socijalnog poduzetništva.

Potiče poduzeća socijalne ekonomije i socijalne poduzetnike da:

- Postanu aktivno uključeni širom Europe u razvoj politika i strategija koje promiču njihov sektor djelatnosti. Poduzeća socijalne ekonomije i socijalni poduzetnici trebaju sami poduzeti daljnje inicijative za razvoj svijesti i vidljivosti sektora.
- Usredotoče se na socijalne ciljeve uključivanjem odgovarajuće kulture i metode poduzeća, daljnjim poboljšanjem zastupljenosti žena i mladih u vladavini, favorizirajući proces inovacija i eksperimentiranja te poticanje kulture evaluacije.

Poduzeća socijalne ekonomije i socijalni poduzetnici mogu biti značajan akter modernizacije socijalne politike te ekonomskog i socijalnog razvoja hrvatskog društva. Ovaj dokument je vrijedan zalag našim donositeljima odluka u razumijevanju sektora, uvažavanju njegove važnosti i daljnjem promicanju. Prateći europska iskustva i prilagođavajući preporuke našem kontekstu, potakli bi razvoj sektora, prije svega u pogledu povoljnijeg poreznog statusa, financijske podrške i razvijanja ljudskih resursa te promocije u javnosti i obrazovnom sustavu. Time bi se ostvarili i temelji za povlačenje značajnih EU sredstava (ponajviše iz Europskog socijalnog fonda) za ove namjene i omogućilo stasanje sektora koji je još u povojima.

Literatura

- Babić, Z., Račić, D. (2011). Zadrugarstvo u Hrvatskoj: trendovi, pokazatelji i perspektiva u europskom kontekstu. *Sociologija i prostor*, 49, 191(3), 287–311.
- iPRESENT (2015) Izvještaj 01. MAPIRANJE NOVIH OBZORA. Izvještaj o stanju društvenog poduzetništva u Hrvatskoj. Zagreb: Institut za društvena istraživanja Ivo Pilar

Vidović D. (2012). *Socijalno poduzetništvo u Hrvatskoj*. Doktorska disertacija. Zagreb: Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu.

Vincetić, V., Babić, Z., Baturina, D. (2013). Definiranje područja i potencijal razvoja socijalnog poduzetništva hrvatske u komparativnom kontekstu, *Ekonomski pregled: mjesečnik Hrvatskog društva ekonomista Zagreb*. 64 (3), 256-278.

Danijel Baturina
Poslijediplomski doktorski studij
socijalne politike

doi: 10.3935/rsp.v23i3.1421

ENHR KONFERENCIJA: VLADAVINA, TERITORIJA STANOVANJE

Belfast, 28. lipnja – 2. srpnja 2016.

Konferencija Europske mreže za istraživanje stanovanja održala se od 28. lipnja do 1. srpnja 2016. u Belfastu. U radu konferencije, koja je uključivala 24 radionice, četiri plenarna skupa te kolokvij novih stambenih istraživača, sudjelovalo je ukupno 354 sudionika.

Konferencija je počela uvodnim plenarnim skupom u sklopu kojeg su održana tri izlaganja sjevernoirskih domaćina. Nakon uvodnih riječi predsjednika ENHR-a Petera Boelhouwera, Paddy Gray predstavio je temu ovogodišnje konferencije, objašnjavanjem promjenjivog odnosa političkih (vladavina), geografskih (teritorij) i rezidencijalnih (stanovanja) čimbenika u konstituciji socijalne dobrobiti stanovništva europskih zemalja tijekom dugotrajne krize. Siobhan McCauley održala je izlaganje naziva »Važnost istraživanja